

Visiedocument SEVO

Oktober 2020

Het visiedocument is een gezamenlijk product van de volgende partijen binnen het Strategisch Europees Visserijoverleg (SEVO):

Pelagic Freezer-trawler Association; VisNed; Nederlandse Vissersbond; Visfederatie; Bestuurlijk Platform Visserij.

Ondertekening op 29 oktober 2020 te Urk:

Pelagic Freezer-trawler Association

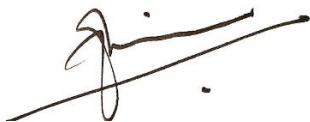
Gerard van Balsfoort (voorzitter):

VisNed

Pim Visser (directeur):

Nederlandse Vissersbond

Johan Nooitgedagt (voorzitter):

Visfederatie

Guus Pastoor (voorzitter):

Bestuurlijk Platform Visserij

Jo-Annes de Bat (voorzitter):

Dit visiedocument is overhandigd aan de Eurofracties van ChristenUnie, Christen Democratisch Appel, Staatkundig Gereformeerde Partij en Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

Voor ontvangst:

Peter van Dalen (CU):

A handwritten signature in black ink, consisting of a long horizontal line with a small loop at the end.

Annie Schreijer-Pierik (CDA):

A handwritten signature in black ink, featuring a large, stylized 'A' and 'S'.

Bert Jan Ruissen (SGP):

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping, stylized letters.

Jan Huitema (VVD):

A handwritten signature in black ink, starting with a large 'J' and 'H'.

Inhoudsopgave

Inleiding	6
Leeswijzer	7
Strategisch Europees Visserij Overleg (SEVO)	8
Reden oprichting en doel	8
Algemene visie	9
Context sector	9
Voedselzekerheid	10
Transparantie	11
Duurzaamheid	11
Level Playing Field	12
Beleidspecifieke visie	13
Gemeenschappelijk Visserij Beleid	13
Bedreigingen:	13
Kansen:	13
Gezamenlijke boodschap:	13
Controleverordering	15
Bedreigingen:	15
Kansen:	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Gezamenlijke boodschap:	16
Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij	16
Bedreigingen:	16
Kansen:	17
Aanlandplicht	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bedreigingen:	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Kansen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Gezamenlijke boodschap:	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bronnen	17

Inleiding

De Nederlandse vissector staat onder druk. Het economisch rendement van de sector neemt sinds kort af. Om dit rendement van de sector te verbeteren, is het van belang om het innovatief vermogen ervan ten volle aan te spreken. Hiervoor is een intensieve samenwerking nodig tussen sector, overheid, maatschappelijke organisaties en wetenschap, maar vooral ook van samenwerking tussen vissers onderling en tussen vissers en handelaren/verwerkers die de vis uiteindelijk bij de consument brengen.

Het Gemeenschappelijk Visserij Beleid (GVB) en de daarbij behorende Controleverordening dringen steeds meer aan op een visserij die selectiever en duurzamer is. Ongewenste bijvangst moet worden verminderd, de overlevingskansen van ongewenste bijvangst moeten worden verhoogd en vangstregistraties moeten worden doorontwikkeld met behulp van onder andere camera's aan boord. Daarnaast neemt de fysieke ruimte om te kunnen vissen flink af. Al op korte termijn zullen de gevolgen van wind op zee merkbaar worden voor de sector. De vraag voor meer en grotere beschermde gebieden vanuit natuurorganisaties en Europese regelgeving (Natura 2000 en Kaderrichtlijn Mariene Strategie) neemt toe. Dit zal gaan leiden tot een aanzienlijk areaal gebiedssluitingen. De ruimte op zee en de economische resultaten komen hierdoor onder druk te staan. Daarbij komt de Brexit, die grote negatieve gevolgen kan hebben voor de Nederlandse visserijsector.

De interacties tussen deze ontwikkelingen en de stapeleffecten zijn dusdanig ingrijpend dat zij grote effecten hebben op de kottervisserij in de Noordzee (Mol et al., 2019a). Deze effecten zullen echter niet beperkt blijven tot de aanvoersector, maar zullen ook afslagen, coöperaties, vishandelsbedrijven en visverwerkende bedrijven raken. De huidige en toekomstige generatie vissers zien zich door al deze ontwikkelingen voor een ongewisse toekomst staan. Vissers kunnen deze ontwikkelingen aan als ze verder kunnen gaan op het ingeslagen pad van innovatie door samenwerking.

Voor samenwerking en innovatie is wel een collectieve richting nodig, richting die gegeven kan worden door duidelijkheid te scheppen over beleid. Ook is een sector met slagkracht nodig, een sector die rendeert en de regie in eigen handen heeft. Om deze collectiviteit en slagkracht vorm te geven heeft het Strategisch Europees Visserij Overleg (SEVO) dit visiedocument opgesteld. Hiermee wordt gepoogd op een aantal belangrijke Europese dossiers een gezamenlijke boodschap te formuleren.

Leeswijzer

Dit visiedocument is door de deelnemende organisaties binnen het SEVO opgesteld. Doel hiervan is om in een afweging op hoofdlijnen de positie te bepalen op het in de zittingsperiode van het Europees Parlement 2019-2024 vast te stellen Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) en de Controleverordening zoals die gaan gelden vanaf 2022.

De visie moet de verbinding vormen tussen de Nederlandse actoren in de vissector en de Nederlandse Europarlementariërs die lid of plaatsvervangend lid zijn van de Visserijcommissie van het Europees Parlement. Het vormt daarmee de rode draad voor de wensen van de sector en de beleidsbeslissers in Brussel.

De visie is opgesplitst in een algemene visie en een beleidsspecifieke visie. In de algemene visie komt voor een goed beeld eerst de context van de sector aan de orde waarna wordt ingegaan op enkele belangrijke thema's voor het toekomstige GVB, te weten: Voedselzekerheid, Transparantie, Duurzaamheid en een Level Playing Field.

In de beleidsspecifieke visie wordt ingegaan op de bedreigingen, de kansen en de gezamenlijke boodschap voor de onderdelen Gemeenschappelijk Visserijbeleid, de Controleverordening, het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) en de aanlandplicht.

In aanvulling op dit visiedocument zal er een strategisch uitvoeringsdocument worden ontwikkeld. Daarin zal er een gezamenlijke strategie worden uiteengezet hoe de beschreven visie te bereiken. Hierbij valt te denken aan samenwerking met andere lidstaten, instituties en andere organisaties om de beschreven visie aan hen over te dragen.

Strategisch Europees Visserij Overleg (SEVO)

Reden oprichting en doel

Het Europese Parlement en de Europese Commissie zijn in 2019 begonnen aan een nieuwe zittingsperiode. De komende vijf jaar staat er het nodige op stapel voor de vissector. De uitdagingen die op de sector afkomen vragen om strategisch handelen en visie. De (beleids)wereld verandert in hoog tempo en klimaatverandering, duurzaamheid en de groeiende vraag naar voedsel lijken steeds meer dossiers te beheersen. Daarom is het van belang de positie van de Nederlandse vissector in dit krachtenveld te bepalen. De vraag die dan ook voor ligt in dit document is hoe om te gaan met de bovengenoemde ontwikkelingen. Wijst de sector die af of omarmen ze die? Wat is het gezamenlijke verhaal van de sector? Wie heeft welke rol in het geheel?

Aangezien het visserijbeleid in hoge mate Europees beleid is, moet de gezamenlijke strategie op hetzelfde niveau worden afgestemd. Daarbij is het van belang dat we met een zelfde verhaal naar buiten treden en niet door verdeeldheid beheerst worden. Door middel van dit visiedocument wil SEVO een handvat bieden aan alle partners om met één verhaal naar buiten te treden. Om de afstemming daarin te faciliteren hebben de Nederlandse Europarlementariërs Peter van Dalen, Jan Huitema, Annie Schreijer-Pierik en Bert Jan Ruissen in juli 2019 het Strategisch Europees Visserij Overleg (SEVO) in het leven geroepen.

Partners

Binnen SEVO zijn de volgende partners verenigd:

Eurofracties CU, CDA, SGP en VVD

Bestuurlijk Platform Visserij (BPV)

Redersvereniging

VisNed

Nederlandse Vissersbond

Visfederatie

Algemene visie

Context sector

Nederland kent een lange traditie als vissende, visverwerkende en vis verhandelende natie. Door de jaren heen heeft de sector niet stilgestaan. Vandaag de dag wordt gestreefd naar een visserij, waarbij de Maximaal Duurzame Oogst (MSY) een belangrijke rol speelt. Daarnaast wordt gezocht naar innovaties om ongewenste bijvangst en CO₂-uitstoot te verminderen. Binnen de verwerkende industrie wordt telkens gezocht naar het optimaal verwaarden van visproducten en wordt steeds meer gekeken naar circulair produceren.

Het aantal actieve visserijsschepen die varen onder Nederlandse vlag ligt de laatste jaren rond de 600. Naast Nederlands gevlagde schepen varen er ook veel Nederlandse ondernemers op schepen onder buitenlandse vlag. De Nederlands gevlagde visserij kan onderverdeeld worden in de grote zeevisserij, kottervisserij, de overige kleine zeevisserij, mosselcultuur en oestervisserij (Mol, 2019). De totale omzet van deze sector lag in 2018 op ruim 506 miljoen euro en de werkgelegenheid kwam uit op 2.287 FTE.

De kottervisserij bestaat uit schepen die vis, schaal- of schelpdieren vangen aan de hand van actieve bodemvisserij. In 2018 waren 289 Nederlands gevlagde kotters actief in deze visserij. De totale aanvoer van deze deelsector lag op 81 miljoen kilo vis, schaal- en schelpdieren (levend gewicht). De belangrijkste visserijen binnen de kottervisserij zijn flyshoot visserij (doelsoorten poot, mul, inktvis en makreel), TwinRig visserij (doelsoorten schol en langoustines), puls visserij (doelsoorten tong en schol), boomkor visserij (doelsoorten tong en schol) en de garnalervisserij (doelsoort garnalen). De belangrijkste visgebieden zijn de Noordzee en het Engelse Kanaal.

De grote zeevisserij bestaat uit schepen die pelagische vis vangen aan de hand van visserij in de waterkolom. In 2018 waren 8 trawlers actief onder Nederlandse vlag binnen de grote zeevisserij. De totale aanvoer van deze deelsector lag op 317 miljoen kilo vis (levend gewicht). De belangrijkste doelsoorten van de Nederlands gevlagde grote zeevisserij zijn haring, blauwe wijting, horsmakreel, makreel, sardine en sardinella. De belangrijkste visgebieden zijn de Europese wateren (Noordzee, Atlantische oceaan rondom het VK & Ierland, Engels Kanaal en de Baai van Biskaje) en de wateren rondom Marokko, Mauritanië en Chili.

Naast de kottervisserij en grote zeevisserij is er een groep schepen die in meer of mindere mate vis aanvoeren. Het betreft hier een groep van rond de 225 schepen. De totale aanvoer van deze groep schepen lag op een kleine 9 miljoen kilo vis, schaal- en schelpdieren (levend gewicht). Soorten gevangen door deze verschillende visserijen zijn scheermessen, zeebaars, garnalen, harder en tong. De vis wordt met name gevangen binnen de Nederlandse 12-mijlszone.

De mosselcultuur & oesterkweek vindt met name plaats in Zeeland en de Waddenzee. Een 70 tal schepen waren actief in deze deelsector. In totaal werden in 2018 zo'n 46 miljoen kilo mosselen geproduceerd en 28 miljoen stuks oesters.

De totale productie van de hierboven beschreven Nederlands gevlagde visserij kwam in 2018 uit op een productie rond 460,000 kilo vis, schaal- en schelpdieren (levend gewicht). Naast deze visserij vindt er ook landgebonden aquacultuur plaats in Nederland. In 2018 waren er 32 aquacultuurbedrijven actief in Nederland. Deze deelsector produceerde in dit jaar zo'n 5,5 miljoen kilo vis, met name paling, meerval en Yellowtail.

Een belangrijk deel van de beschikbare vis uit de Nederlands gevlagde visserij en aquacultuur wordt verwerkt en verhandeld door de Nederlandse visverwerkende industrie en vis(groot)handel. In 2017 telde deze industrie 216 (middel)grote bedrijven. De totale omzet van deze sector lag in 2017 op 4,4 miljard euro en de werkgelegenheid kwam uit op 5.655 FTE. De belangrijke subsectoren binnen de visverwerkende industrie en vis(groot)handel zijn de rond- en platvis industrie, garnalenindustrie, haring & pelagische industrie, zalmindustrie, palingindustrie, schelpdierindustrie en bedrijven die volledig gespecialiseerd zijn in import. De Nederlandse visverwerkende industrie is naast de eigen beschikbare grondstoffen ook afhankelijk van grondstoffen uit landen buiten Nederland en de EU. De totale importwaarde van vis, schaal- en schelpdieren lag in 2018 op 2,8 miljard euro; De totale exportwaarde op 3,8 miljard euro.

Om als vissector op een juiste manier te ondernemen is het belangrijk dat er goede Europese wet- en regelgeving beschikbaar is waar de sector binnen Nederland, maar ook in andere lidstaten zich aan moeten en kunnen houden. Deze wet- en regelgeving zou onder andere bij moeten dragen aan het vergroten van voedselzekerheid, transparantie, duurzaamheid en een gelijk speelveld in de sector. Hieronder worden op grote lijnen aangegeven hoe vandaag de dag met deze onderwerpen omgegaan wordt

Voedselzekerheid

De wereldbevolking groeit de komende veertig jaar van 7 miljard tot 9 miljard in 2040. De groei van de wereldbevolking en welvaart in dichtbevolkte delen van de wereld zal leiden tot een toegenomen vraag naar voedsel en een verandering in de samenstelling van de voedselpatronen. Vis past uitstekend in het gezonde en duurzaam voedselpatroon. Dit zou meer voor het voetlicht moeten worden gebracht om daarmee aan te kunnen sluiten bij de 'Boer tot bord strategie' (voor visserij: van schip naar schap) van de Europese Commissie.

De voedselproductie is de afgelopen 20 jaar geleidelijk toegenomen, maar houdt geen gelijke tred met de groei van de wereldbevolking. De oppervlakte landbouwgrond zal de komende jaren niet noemenswaardig toenemen en onder invloed van klimaatverandering mogelijk zelfs afnemen (Koning *et al.*, 2019).

Voedsel zal steeds minder uit dierlijke eiwitten van het land kunnen bestaan en daardoor zal de behoefte aan dierlijke (en plantaardige) eiwitten uit zee toenemen. De Noordzee is daarmee een potentiële (duurzame) bron van de mondiale voedselvoorziening en kan een deel van het antwoord vormen op de groeiende vraag. Hiermee kan de vissector een bijdrage leveren aan het tweede doel van de *sustainable development goals* (geen honger). Daarnaast sluit dit aan bij de Europese 'Boer tot bord strategie' (van vis naar schap).

De gemiddelde consumptie van vis, schaal- en schelpdieren lag in 2018 op ruim 25 kilo per hoofd van de bevolking binnen de EU. Om te voldoen aan de vraag aan vis, schaal- en schelpdieren in de EU, wordt een beroep gedaan op zowel EU productie (aquacultuur en visserij) als invoer uit derde landen. De import-afhankelijkheid van de EU ligt al jaren rond de 63% (FinFish Study, 2019).

De groeiende economie wereldwijd heeft ervoor gezorgd dat er een toegenomen competitie is op de markt voor vis, schaal- en schelpdieren. Handelsstromen verschuiven hierdoor en traditionele netto exporteurs worden netto importeurs (zoals China). Daarnaast worden in toenemende mate handelsbarrières opgeworpen door het groeiende protectionisme wereldwijd. Deze handelsbarrières - zoals toegenomen heffingen,

importbeperkingen of -verboden dragen ook negatief bij aan toegang tot grondstoffen voor de EU.

De groeiende wereldeconomie en de toename in handelsbarrières zorgen ervoor dat het verbeteren van de EU productie steeds belangrijker zou moeten worden. Een optimale productie uit de EU wateren (MSY) en verbeteren van de EU aquacultuur is belangrijk en moet bijdragen aan het verbeteren van de voedselzekerheid, nu en in de toekomst. Bij het realiseren van de Europese klimaatdoelstellingen 2030 moet het belang van voedselzekerheid daarom niet vergeten worden. Visgronden moeten niet zomaar opgegeven worden om CO2 uitstoot terug te dringen, maar gezocht moet worden naar oplossingen die beide onderdelen optimaliseren. Momenteel wordt er nog onvoldoende invulling gegeven aan het gewenste 'meervoudige ruimtegebruik', waardoor er ruimtelijk spanningen ontstaan tussen gebruiksfuncties. Visserijactiviteiten lijken niet of beperkt plaats te kunnen gaan vinden binnen nieuw aan te wijzen energiewinnings- en natuurbeschermende gebieden. De huidige ingeslagen weg helpt Europa niet in haar ambities een hogere mate van zelfvoorzienendheid te realiseren.

Naast het optimaliseren van de EU-productie is het ook van belang om als EU de handel met derde landen mogelijk te houden en onnodige "niet tarief maatregelen" (NTM) te vermijden.

Transparantie

De Nederlandse vissector werkt samen met ministeries, de wetenschap en NGO's om invulling te geven aan de Europese wet- en regelgeving. Samen wordt gezocht naar mogelijkheden om zo verantwoord mogelijk te ondernemen. Transparantie is een belangrijk onderdeel om ook naar de buitenwereld te laten zien, hoe de sector ervoor staat. VMS (*Vessel Monitoring through Satellite*) en AIS (*Automatic Identification System*) data dragen bij aan het inzichtelijk maken van de vislocaties van schepen en elektronische logboeken zorgen ervoor dat bekend is waar welke hoeveelheid vis gevangen en aangevoerd wordt. Aangelande partijen vis staan aan het begin van een traceersysteem, dat in het leven is geroepen om visproducten te volgen door de keten. Door een uniek nummer te geven aan de verschillende partijen is het mogelijk om partijen verder in de keten terug te traceren naar de bron (visserij of aquacultuur).

Data en uitkomsten van lopende en toekomstige onderzoeken en de voortgang ervan worden lokaal en op Europees niveau breed gedeeld. Door middel van deze kennisdeling wordt een bijdrage geleverd aan het optimaliseren van de sector, door te stimuleren en in te grijpen waar nodig. Indien nodig, moet niet vergeten worden om in een vroeg stadium verbinding te zoeken met andere lidstaten om tot een optimalisatie te komen. In de uitvoeringsstrategie voor deze visie zal dat nader worden gedefinieerd.

Duurzaamheid

Wereldwijd is er een groeiende aandacht voor duurzaamheid. Binnen de vissector is dit niet anders. Samen met overheden, visserijondernemers en natuurorganisaties wordt gewerkt aan een duurzame vissector. Dit sluit aan bij de doelen 12 (verantwoorde consumptie en productie) en 14 (leven in het water) van de duurzame ontwikkelingsdoelen. Binnen de vissector betekent duurzaamheid rekening houden met mens, planeet en opbrengst. Concreet betekent dit dat de vissector voortdurend wordt uitgedaagd om, in de gehele keten, zo duurzaam mogelijk te werk te gaan. Dit heeft invloed op onder andere de gebruikte vangstechnieken, maaswijdte van de netten, onderzoek en quotering van de soorten.

Het GVB moet ervoor zorgen dat zowel de visserij als de aquacultuur ecologisch, economisch en sociaal duurzaam zijn en een bron van gezond voedsel voor de burgers van de EU en daarbuiten vormen. Daarnaast moet het een dynamische visserijsector bevorderen en een goede levensstandaard voor de visserijgemeenschappen waarborgen. Het gaat dus niet alleen over vis en natuur, maar ook over de vissers, hun families en de visserijgemeenschappen. In de *Europese Green Deal* en het GVB moet er aandacht zijn voor deze bredere definitie van duurzaamheid.

De doelstelling van het *Europese Green Deal* concept is ambitieus te noemen maar zeker nog niet concreet. Voedselzekerheid lijkt het onderspit te delven in de discussies over gesloten gebieden en bescherming van ecologische waarden op de Noordzee. Er wordt vanuit Europa ingezet om te streven naar 30% beschermde Europese zeegebieden. Juist in een wereld waarvan de bevolking alleen maar verder groeit en de vraag naar voedsel dus stijgt moet voedselzekerheid in een context worden gezien van vangstmogelijkheden op MSY-niveau.

De Nederlandse vissector laat zien dat duurzaam ondernemen voorop staat, steeds zoekend naar een optimalisering van schepen, vistechnieken, voortstuwing, verwerkingstechnieken en arbeidsomstandigheden. Data worden verzameld over de vissector om meer inzicht te krijgen in onder andere de selectiviteit, rentabiliteit, werkgelegenheid en de status van visbestanden. Deze data worden verzameld in samenwerking met wetenschap, waarna deze verder geanalyseerd en gedeeld wordt. Dit zorgt voor een goed beheerde Noordzee, waarbij de meeste bestanden bevestigd worden op of onder MSY. Ondanks de huidige inzet van de vissector, lijkt de behoefte om meer en sneller te verduurzamen groter dan de vissector mogelijk aankan. Het is daarom van belang dat hier rekening mee gehouden wordt bij toekomstige verduurzamingsmaatregelen.

Level Playing Field

Een gelijk speelveld appelleert aan het idee van eerlijke concurrentie; aan concurrentie tussen bedrijven die eerlijk is. Om het draagvlak van een duurzame vissector te behouden is het van belang dat er sprake is van zo'n gelijk speelveld binnen en tussen lidstaten. Om die reden is het ook belangrijk dat:

- de EU let op een strikte naleving van de bestaande wet- en regelgeving in alle lidstaten;
- wet- en regelgeving tussen bepaalde EU lidstaten op eenzelfde wijze geïnterpreteerd wordt;
- de normen op het gebied van duurzaamheid, voedselveiligheid en sociale omstandigheden zo goed mogelijk op eenzelfde wijze geïnterpreteerd moeten worden;
- men rekening houdt met de mogelijke implicaties voor de concurrentieverhoudingen van de EU en derde landen; en
- dat lidstaten bij afwijken van het gelijke speelveld beseffen dat dit ten koste kan gaan van de concurrentiekracht van de sector in de desbetreffende lidstaat binnen de EU (Silvis *et al.*, 2014).

Beleidspecifieke visie

Gemeenschappelijk Visserij Beleid

Het Gemeenschappelijk Visserij Beleid (GVB) is een regeling voor het beheer van de Europese visserijvloot en de daaraan gelieerde visbestanden. Het GVB moet ervoor zorgen dat zowel de visserij als de aquacultuur ecologisch, economisch en sociaal duurzaam zijn en een bron van gezond voedsel voor de burgers van de EU vormen. Daarnaast moet het een dynamische visserijsector bevorderen en een goede levensstandaard voor de visserijgemeenschappen waarborgen. Het GVB is voor het laatst herzien op 1 januari 2014.

Het GVB is terughoudend om de impact van het ecosysteem enkel toe te wijzen aan menselijke activiteiten, omdat tot op de dag van vandaag zijn de gevolgen die de visserij heeft op het kwetsbare mariene milieu niet volledig duidelijk zijn. Het GVB heeft vier belangrijke beleidsterreinen: visserijbeheer, internationaal beleid, markt- en handelsbeleid en beleidsfinanciering (EFMZV 2014-2020).

Rondom het GVB spelen de volgende bedreigingen en kansen:

Bedreigingen:

- Een radicale wijziging van het GVB. Deze moeten ten alle tijden voorkomen worden;
- Beleidswijzigingen in het GVB kunnen leiden tot onwerkbare bedrijfsvoering binnen de vissector;
- Complexiteit van het GVB kan leiden tot tegenstrijdige regelgeving.

Kansen:

- Het verbeteren van het gebruik van het huidige GVB zal leiden tot een verbetering in een gelijk speelveld;
- Uitgedragen zou moeten worden dat het GVB zich heeft bewezen als meest effectieve beheersinstrument voor mariene ecologie;
- Voedselzekerheid zou nadrukkelijker een besluitvormingselement moeten zijn binnen het GVB.
- Voor een toekomstbestendige vissector zijn naast ecologie ook economische en sociale aspecten van belang. Dit verdient meer aandacht.

Gezamenlijke boodschap:

Als vissector pleiten we voor een voortzetting van het huidige GVB. De focus moet liggen op het optimaliseren van de uitvoerbaarheid van de verschillende elementen in dit beleid. Wetenschap moet hierin een leidende rol blijven spelen. Voedselzekerheid in relatie tot de groeiende wereldbevolking moet een belangrijke wegingsfactor zijn binnen acties voortvloeiend uit het GVB.

Aanlandplicht

De aanlandplicht is een van de speerpunten uit het GVB. Landen geven zelf regionaal invulling aan de uitvoering. De aanlandplicht is van start gegaan in 2015. Eerst voor de pelagische visserij en vanaf januari 2016 is deze gradueel (per soort en visserij) ingevoerd voor de demersale visserij. Een belangrijk doel van de aanlandplicht is de sterfte van ongewenste (en vaak niet marktwaardige) vangsten in de visserij terug te dringen. Dit kan gedaan worden door vissers selectiever te laten vissen, zodat alleen die vis gevangen wordt die verkoopbaar en gewenst is. Verder kan gekeken worden naar het verbeteren van de overleving van de ongewenste vangsten, zodat deze na vangst weer deel uit kunnen maken van de beschikbare visbestanden.

Een ander doel van de aanlandplicht is het bijdragen aan het beter inzichtelijk maken van de gequoteerde visbestanden. Vissers moeten onder de aanlandplicht alle vangsten van gequoteerde soorten in zijn geheel aanlanden wanneer hier geen uitzonderingen voor beschikbaar zijn. Denk hierbij aan uitzonderingen op basis van netvoorzieningen (selectiviteit) of hoge overleving.

In de praktijk blijken er vele praktische bezwaren te zijn rondom de aanlandplicht, waardoor er sprake is van onvoldoende draagvlak en begrip ervan in de huidige vorm. Voor de gemengde visserijen in de Noordzee en de Noordwestelijke wateren blijkt de uitvoering van de aanlandplicht in de praktijk onwerkbaar te zijn. Vissers willen toewerken naar het verbeteren van de selectiviteit van hun visserij, maar zien de aanlandplicht niet als het juiste middel hiervoor.

Bedreigingen:

- Vasthouden of aanscherpen van huidige aanlandplicht zal negatief bijdragen aan naleefbaarheid, waardoor het behalen van de doelen bemoeilijkt zullen worden. Hierdoor kan imagoschade ontstaan voor de visserijsector door 'niet-naleven';
- Wanneer de wetenschap geen duidelijke aanwijzingen of impact van de aanlandplicht kan weergeven in zowel de huidige situatie als aangescherpte situatie, zal de draagkracht voor de aanlandplicht verder afnemen;
- Het ontbreken van de nalevingsgezindheid van de aanlandplicht kan de Europese Commissie er toe doen besluiten nog sterker in te gaan zetten op controle bijvoorbeeld met camera's of waarnemers aan boord;
- Choke situaties zullen blijven bestaan en leiden tot vangstbeperkingen en onderbenutting van beschikbaar quota;
- Het niet kunnen naleven van de aanlandplicht kan leiden tot verlies van markten die gedreven worden door duurzaamheidlabels en imagoschade voor de vissector.
- Verschillen in controle en handhaving van de aanlandplicht kan leiden tot een ongelijk speelveld binnen en tussen lidstaten.

Kansen

- Een herziening van de aanlandplicht (of ander middel) kan leiden tot het behalen van de beoogde doelen én betere naleefbaarheid in de praktijk;
- De focus zou moeten liggen op het verminderen van de bijvangst in plaats van het aan land brengen ervan;
- De doelstelling om ongewenste bijvangst en voedselverspilling te verminderen moet binnen de 'boer tot bord strategie' verder vorm gegeven worden;
- Nieuwe maatregelen zouden pas genomen moeten worden na gedegen onderzoek naar overlevingskansen van ondermaatse vis;
- Nieuwe maatregelen zouden pas ingevoerd moeten worden nadat er duidelijkheid en overeenstemming is tussen overheid en vissector over de uitvoerbaarheid en de handhaafbaarheid ervan;
- Meer ruimte (en zekerheden) inbouwen voor innovatie op selectiviteit en overleving, welke bewezen hebben bij te hebben gedragen aan de beoogde doelen.

Gezamenlijke boodschap:

Hoewel we het doel van de aanlandplicht ondersteunen, lijkt het erop dat het (ook met een aanscherping ervan) als middel tekort schiet. Gekeken zou moeten worden welk middel beter aan kan sluiten aan de behoeftes en mogelijkheden van de praktijk, zodat bovengenoemde doelen op een juiste manier bereikt worden en beter aan kunnen sluiten op de praktijk (en daardoor het vergroten van de naleefbaarheid). Hierbij moet onder andere rekening gehouden worden met de haalbaarheid, draagvlak en controleerbaarheid.

Controleverordening

De doelstellingen van het GVB moeten waarborgen dat de visserijactiviteiten op de lange termijn ecologisch duurzaam zijn en worden beheerd op een manier die in overeenstemming is met de realisatie van doelen op economisch, sociaal en werkgelegenheidsgebied. Een essentieel onderdeel hierbij is de doeltreffendheid van controle- en handhaving op de maatregelen die voortvloeien uit het GVB. De controleverordening is hier een belangrijk instrument voor en moet garanties bieden dat de regels van het GVB op een gelijkwaardige wijze worden gecontroleerd, geïnspecteerd en gemonitord.

De huidige controleverordening (EG) nr. 1224/2009 is in werking getreden in 2009, ruim voor het in werking treden van het huidige GVB uit 2014. Hierdoor is de controleverordening niet volledig in overeenstemming met het huidige GVB.

De volgende, concrete, maatregelen zijn sinds 2014 de speerpunten van het Europese visserijbeleid:

1. Alle gequoteerde vis die wordt gevangen moet aan land worden gebracht (teruggooiverbod/aanlandplicht). Onder het oude beleid werd de gevangen vis die te klein bleek teruggespooid. Vissers zouden door het verbod beter moeten kijken waar ze vissen om de vangst van jonge vis te vermijden, en schepen zouden uitgerust moeten zijn met netten die kleine vissen niet meenemen in de vangst.
2. EU-lidstaten moeten er individueel voor zorgen dat het aantal en de grootte van de schepen, in balans zijn met hun vangstmogelijkheden. Het motorvermogen van de schepen is eveneens aan een maximum gebonden.
3. De besluitvorming komt in de ideale situatie op een decentraal niveau te liggen. De Europese Unie stelt het algemene kader, de beginselen en doelstellingen, op. Lidstaten zijn verantwoordelijk gesteld voor de invulling ervan, en moeten samen tot overeenstemming komen over het concreet te voeren beleid. De uitdaging bij dit punt is om het gelijke speelveld te behouden.
4. Kleinschalige visserij is beschermd vanwege het cultureel en historisch belang. De lidstaten kunnen het recht op visserij dichtbij de kustlijn beknotten.
5. De lidstaten moeten zorgen voor plannen om de mogelijkheden voor duurzame aquacultuur te verbeteren.
6. De leidraad voor visquota wordt gelegd aan de hand van wetenschappelijk advies. Dit advies vormt de basis voor onderhandelingen tussen lidstaten.

Rondom de controleverordening spelen de volgende bedreigingen en kansen:

Bedreigingen:

- Onvoldoende kennis van de visserijpraktijk kan leiden tot onwerkbare beleidsregels en onnodige bureaucratie;
- Kleine menselijke vergissingen kunnen relatief zwaar bestraft worden. Door de meest eenvoudige overtredingen te kwalificeren als ernstige inbreuk wordt ten onrechte een beeld van de visserij geschapen dat zij de wet- en regelgeving niet navolgt;
- Verplichte registratie van vangsten <50 kg kan in de toekomst leiden tot een snellere uitputting van het beschikbare quotum. Daarnaast zorgt het voor een onevenredige administratieve last;
- Sinds 2009 is het verplicht dat vangsten, voordat deze na lossing op transport gaan, eerst gewogen moeten worden. De uitzondering hierop was het wegen aan boord, waardoor schepen die in een andere haven aanlanden dan de plaats waar de visafslag staat hier geen hinder van ondervinden. Veel kotters hebben daarom

gecertificeerde weeginstallaties aangeschaft. De Europese Commissie wil het wegen aan boord nu verbieden en verplichten dat het wegen direct bij aanlanding plaatsvindt. Dit moet dan per soort apart gebeuren. Naast dat dit in sommige gevallen onmogelijk is levert deze werkwijze kwaliteitsverlies van de vis op. Daarnaast levert het voor de transparantie en controleerbaarheid geen voordelen op, maar kost het de visserijondernemers wel hun investering.

- De Europese Commissie stuurt aan op de inzet van camera's aan boord voor controledoeleinden. De effectiviteit hiervan is echter zeer twijfelachtig, aangezien het zeer inefficiënt is om al deze beelden te gaan controleren. Daarnaast leven er allerlei (praktische) bezwaren als de kosten voor de hoeveelheid data die moet worden verzonden, de privacy van de bemanningsleden aan boord etc.

Kansen:

- Creëren van een gelijk speelveld door voor alle schepen, ook die van 12 meter, de aanwezigheid van VMS verplicht te stellen;
- Uitbreiding plicht vangstregistratie naar de recreatieve visserij;
- Verbeteren van vangstregistratie. Verminderen van de administratieve last en verhogen van de kwaliteit en betrouwbaarheid van data zijn hierbij de doelen.

Gezamenlijke boodschap:

Naleving van wet- en regelgeving is vereist om tot een effectief visserijbeheer te komen. Echter, onbegrip over de effectiviteit van dit beleid ondermijnen de nalevingsgezindheid. Sanctionering van overtredingen moet effectief en proportioneel zijn. Daarnaast moet onnodige bureaucratie worden tegengegaan. Traceerbaarheid van vis is goed, maar dit mag niet tot onwerkbaar situaties leiden. Het algemeen standpunt van de Nederlandse visserij is dat er geen draagvlak te vinden is voor het gebruik van camera's aan boord, wanneer deze ingezet gaan worden voor controledoeleinden. De bij de bedreigingen genoemde punten worden hiervoor ingebracht.

Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij

Via het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) stelt de EU budget beschikbaar voor uitvoering van het Europees Geïntegreerd Maritiem Beleid (GMB) en het GVB in de periode 2014-2020. Het EFMZV is één van de vijf Europese structuur- en investeringsfondsen die samen door middel van groei en banen het herstel in Europa moet aanzwengelen. Het EFMZV heeft als doel vissers te helpen bij de transitie naar een verdere verduurzaming van de visserij; kustgemeenschappen te ondersteunen bij het diversifiëren van hun economie en projecten te financieren voor meer nieuwe banen en een betere levenskwaliteit aan de Europese kusten.

Het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij loopt eind 2020 af, maar er komen nog momenten aan waar er aanspraak op het fonds gemaakt kan worden. Dit fonds is o.a. beschikbaar voor de diverse schakels in de visketen.

Vanaf 2021 zal het Europees Maritiem, Visserij en Aquacultuur Fonds (EMVAF) van start gaan. Dit fonds beslaat dezelfde onderwerpen als het EFMZV met de toevoeging van het onderwerp oceaan beheer. Op dit moment wordt gewerkt aan het operationeel programma van EMVAF. Concrete afspraken over onder andere budget zijn nog onbekend.

Bedreigingen:

- De ambities die volgen uit het Europees Visserijfonds staan niet in verhouding met de beschikbare budgettaire middelen ervan;

- Verwatering van de doelsector van dit fonds door de scope steeds verder te verbreden. Hierbij wordt uit het oog verloren dat visserij en aquacultuur twee totaal verschillende takken van sport zijn en dat hetzelfde geldt ten opzichte van de maritieme sector in zijn algemeenheid;
- Voorkomen moet worden dat er een ongelijk speelveld in de besteding van de Europese middelen tussen de diverse visserijen in diverse lidstaten ontstaat. Denk hierbij aan lidstaten die de mogelijkheden bieden voor de financiering van nieuwbouw van vissersvaartuigen, waar dit in andere lidstaten niet het geval is.
- Voorkomen moet worden dat wettelijk overheidstaken op het gebied van controle en handhaving een te groot beslag leggen op de middelen van het fonds.

Kansen:

- Afname van bureaucratie kan ertoe leiden dat de toegankelijkheid van de middelen uit het fonds eenvoudiger beschikbaar komen voor de ondernemers in de vissector;
- Flexibilisering van de toedeling van middelen (ontschotten) kan leiden tot optimalisatie van het beschikbare fonds. Hierdoor moet grote onderuitputting van het fonds in de toekomst voorkomen worden;
- EMFZV geeft ruimte om de wettelijke taken op gebied van onderzoek op een juiste manier uit te voeren;
- Het regionaliseren de uitvoering van het toekomstige visserijfonds (EMVAF)

Gezamenlijke boodschap:

Om zo optimaal mogelijk gebruik te kunnen maken van de nieuwe fonds (EMVAF) gelden is het van belang het verder verbeteren en vergemakkelijken van de procedures om aanspraak te maken op het EMVAF. Er moet gezorgd worden dat er geen tegenstrijdigheden worden gestimuleerd, waardoor ingezette inzet en gelden teniet worden gedaan.

Wettelijke taken op gebied van onderzoek zouden verder uitgebreid moeten worden de keten in, aangezien de visserij en visverwerkende industrie/visgroothandel nauw met elkaar verweven zijn en beiden dermate belangrijk zijn voor de Europese Economie. Hetzelfde geldt voor sector- en productpromotie.

Geld zou beschikbaar moeten komen voor ondernemers in de vissector om duurzame innovaties door te voeren. Denk hierbij aan investeringen in (nieuwe) vissersvaartuigen of aanpassingen om aan de Europese duurzaamheidsdoelstellingen te kunnen voldoen.

Het ten koste van alles voorkomen van de heropening van de procedure in eerste lezing van het Parlement (zoals gevraagd door NGO's en ondersteund door enkele Europarlementariërs).

Bronnen

Koning, N.B.J.; Bindraban, P.S.; & Essers, A.J.A. (2019). *Wageningse visies op voedselzekerheid*. Rapport Wageningen Economic Research (2019). Geraadpleegd op 6-3-2020 via <http://www.sciencejournalist.eu/documenten/honger.wur.04.pdf>

Visserij in Cijfers (2019). *Logboekgegevens uit het BedrijvenInformatieNetwerk en Visserij Registratie en Informatie Systeem (VIRIS) bewerkt door Wageningen Economic Research*, www.visserijincijfers.nl. Wageningen Economic Research (2019)

Finfish Study (2019), *a study to exemplify the need for imported seafood, particularly whitefish, in the production of added value seafood within Europe*, <https://www.aipce-cep.org/wp-content/uploads/2019/12/AIPCE-CEP-Finfish-Study-2019.pdf>. AIPCE-CEP (2019)

Nevevi (2019), *informatie over de Nederlandse aquacultuur*, www.nevevi.nl. NEVEVI (2019)

Silvis, H., Stolwijk, H. van, Terluin, I., Oostenbrugge, H. van, Veen, H. van der, Wisman, A., Verhoeven, W. & Bangma, K. (2014). *Internationale benchmark Nederlands*

Agrosectorbeleid (2020), *De helling van het speelveld*. Geraadpleegd op 6 maart 2020 van https://www.wur.nl/upload_mm/0/8/4/f76c0f5e-b466-4c87-ba92-db09986a28e7_16300_LEI_2014-012%20Silvis_binnenwerk_WEB.pdf